

ISSN 1563-0323, eISSN 2618-0782

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ХАБАРШЫ

Филология сериясы

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ВЕСТНИК

Серия филологическая

AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

EURASIAN JOURNAL

of Philology: Science and Education

№4 (184)

Алматы
«Қазақ университеті»
2021

ХАБАРШЫ

ФИЛОЛОГИЯ СЕРИЯСЫ №4 (184) желтоқсан

04. 05. 2017 ж. Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникация министрлігінде тіркелген

Куәлік № 16497-Ж

*Журнал жылына 4 рет жарыққа шығады
(наурыз, маусым, қыркүйек, желтоқсан)*

ЖАУАПТЫ ХАТШЫ

Кенжеқанова Қ.К., PhD, аға оқытушы (Қазақстан)

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Джолдасбекова Б.У., ф.ғ.д., профессор (ғылыми редактор)
(Қазақстан)

Досанова А.М., PhD, аға оқытушы (ғылыми редактордың
орынбасары) (Қазақстан)

Адилбаева У.Б., ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Алинтаева Л. Т., ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)

Баянбаева Ж.А., ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)

Аймағамбетова М.М., PhD, доцент м.а. (Қазақстан)

Мадиева Г.Б., ф.ғ.д., профессор (Қазақстан)

Темірболат А.Б., ф.ғ.д., профессор (Қазақстан)

Саткенова Ж.Б., ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Таттимбетова Қ.Ө., PhD, доцент м.а. (Қазақстан)

Донна Орвин (Donna Orwin), доктор, профессор, Торонто
университеті (Канада)

Евдокимова С.Б., PhD, доцент, Браун университеті (АҚШ)

Жаң Жин Жин (Jean Zhin Zhin), доктор, профессор,
Пекин ұлттық орталық университеті (Қытай)

Барабаш В.В., ф.ғ.д., профессор, Ресей халықтар достығы
университеті (Ресей)

Морхье Пост (Margje Post), PhD, доцент, Берген
университеті (Норвегия)

Насие Йылдыз (Nasiye Yildiz), доктор, профессор, Анкара
Хаджи Байрам Университеті (Түркия)

Риверс Уильям П. (Rivers William P.), доктор, профессор,
Ұлттық кенес және тілдерді дамыту жөніндегі халықаралық
оқыту (АҚШ)

Кайс Амер Кадим (Kais Amer Kadhim), доктор, қауымд.
профессор, Сохар университеті (Оман Сұлтанаты)

ТЕХНИКАЛЫҚ ХАТШЫ

Тонкер А., оқытушы (Қазақстан)

«Филология сериясы» қазіргі тіл білімі мен әдебиеттану және аралас мамандықтардың өзекті мәселелерін жариялауға арналған.

РОССИЙСКИЙ ИНДЕКС
НАУЧНОГО ЦИТИРОВАНИЯ

Science Index

Жоба менеджері

Гульмира Шаккозова

Телефон: +7 701 724 2911

E-mail: Gulmira.Shakkozova@kaznu.kz

Редакторлары:

Гульмира Бекбердиева

Агила Хасанқызы

Компьютерде беттеген

Айгүл Алдашева

ИБ № 15184

Пішімі 60x84/8. Көлемі 19,0 б. т. Тапсырыс № 12707.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйінің баспаханасында
басылды.

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2021

IRSTI 17.07.61

https://doi.org/10.26577/EJPh.2021.v184.i4.ph19

L.Zh. Musaly* , T.O. Yessembekov , G.N. Iskakova

Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty

*e-mail: mj_laila@mail.ru

THE SPECIFICS OF THE TRANSLATION ANALYSIS OF POETIC TEXT AND DISCOURSE

Poetic proportionality, semantic accuracy, and the reality of translation are constantly the subject of discussion and criticism. Translation reading and interpretation of poetic works become the basis of discussion in many studies devoted to the current problems of translation and interpretation. Such a dispute has been going on for a long time. There is a clear disregard for the accuracy of wording in many works on translation, which is reflected in the results of the works. Not always the reasonable use of such expressions as imitation, improvisation, profanation, alteration and paraphrasing, literalism and "shelmontism", not always well-thought-out foreignization and domestication, changing and adjusting complicate the situation and aggravate translation activities, negatively affect the result of work.

A review of the existing scientific and critical literature on the improvement of literary translations shows that there is a general desire to form effective and more efficient methods of the translation analysis of a poetic text. Search for the ways and means to achieve the fullest possible adequacy of the content and form of the original and translation text. The history of translation also knows extreme points of view, and they should be taken into account. There was a time when those who worked hard to attain accuracy in translation by all means were often accused of literal perception and superficial understanding of the original. Therefore, the issue of preventing literalism in translation is still on the agenda today. Literal translation often leads to a distortion of the conceptual content and aesthetic impact, gives the impression of affectation and inconsistency of thoughts and actions. An obvious desire to make a written translation of a literary work look not like a text from another language, but rather like a text written in a target language comprehensible for the translator and familiar to his readers is not always appropriate.

Key words: poetic text, translation, pre-translation analysis, text units.

Л.Ж. Мұсалы*, Т.О. Есембеков, Г.Н. Исакова

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ.

*e-mail: mj_laila@mail.ru

Поэтикалық мәтін мен дискурсты аудармашылық тұрғыдан талдау ерекшелігі

Поэтикалық шығармаларды аударма арқылы қабылдау және түсіндіру тауқыметі аударманың өзекті мәселелеріне арналған көптеген зерттеулерде қарастырылған, бірақ пікірталастар тоқтар емес. Мұндай дау ежелден бері жалғасып келеді, оның негізінде тілдердің табиғаты мен құрылымдарының ерекшеліктері мен заңдылықтары жатыр. Аударма туралы көптеген еңбектерде осы орайдағы тұжырымдардың жалпылығы көп, нақтылығы мен дәлдігі аз. Бұл жағдайлар мәселені одан гөрі қиындатады. Еліктеу, импровизация, профанация, қайта жаңғырту, парафраз, тікелей, сөзбе сөз аударма маңайындағы ұғымдар әрдайым орынды қолданыла бермейтіні өкінішті. Ал көпшілік қабылдаған форенизация мен доместификация, ауыстыру және бейімдеу, ыңғайландыру, икемдеу сияқты түсініктерді жөнімен қолдану жағдайды нақтылар еді деген пікірдеміз. Осындай амалдар поэтикалық аударманы қиындығын азайтып, аударманың сапасымен нәтижесіне оң әсер ететіні күмәнсіз.

Көркем аударманы жетілдіруге арналған қолданыстағы ғылыми және сыни әдебиеттерге талдау жасау арқылы аударматануда поэтикалық мәтінді аудармашылық тұрғыдан алдын ала арнайы талдаудың тиімді және нәтижелі әдісін қалыптастыруға деген жалпы ниет бар екені анықталды. Түпнұсқа мен аударма мәтінінің мазмұны мен формасының мүмкіндігінше толық сәйкестігіне, барабарлығына қол жеткізудің жолдары мен тәсілдерін іздеуге деген ұмтылыстың бағыттары нақтыланды. Аударма тарихынан поэтикалық мәтінге қатысты әркілі шетін, оқшау көзқарастар белгілі, оларды негізін танып, ескеріп отырған жөн. Бір кездері өлең аударуда ерекше дәлдікке жету үшін тырысқандарды әріпшілдігі, көркем мағынаны сөзбе-сөз қабылдағаны және үстірт түсінгені үшін айыптады. Сондықтан поэтикалық аудармадағы әріпшілдіктің алдын алу мәселесі бүгін де күн тәртібінде өткір тұр. Сөзбе-сөз, жолма жол аударма көбінесе түпнұсқаның мазмұн мен эстетикалық әсерінің, авторлық ұстанымның бұрмалануына әкеледі, яғни поэзиялық

туындының әсері азаяды, ал мәтіндер арасындағы алшақтықтар, ондағы ойлар мен әрекеттердің сәйкес келмеуі поэтикалық тәржіманың сапасына кері әсер ететіні байқалды. Көркем шығарманың жазбаша аудармасын тәржіман мен оқырманға түсінікті етіп оңтайландыруға барынша тырысу да қауіпті, өйткені көркем аударманың оқырмандарды өзге мәдениетпен таныстыруға бағытталған міндеті мен мақсаты да есте болғаны абзал.

Түйін сөздер: поэтикалық мәтін, көркем

аударма, аудармашылық талдау, дискурс, мәтін бірліктері.

Л.Ж. Мусалы*, Т.О. Есембеков, Г.Н. Исакова

Казакский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы

*e-mail: mj_laila@mail.ru

**Специфика
переводческого
анализа
поэтического текста
и дискурса**

Поэтическая соразмерность, семантическая точность и реальность перевода постоянно становятся предметом обсуждения и критики. Переводческое прочтение и интерпретация поэтических сочинений становятся основой дискуссии во многих исследованиях, посвященных актуальным проблемам письменного и устного перевода. Такой спор длится с давних времен. Наблюдается явное пренебрежение точностью формулировок во многих трудах о переводе, что отражается на результатах работ. Не всегда обоснованное использование таких выражений, как имитация, импровизация, профанация, переделка и перефразирование, буквализм и “шельмонтство”, не всегда продуманная форенизация и доместификация, перекалывание и переложение усложняют ситуацию и усугубляют переводческую деятельность, негативно влияют на результат труда.

Обзор существующей научно-критической литературы по совершенствованию художественного перевода показывает, что имеется общее желание формирования эффективной и более результативной методики переводческого анализа поэтического текста, поиска путей и способов достижения как можно полной адекватности содержания и формы оригинала и текста перевода.

История перевода знает и крайние точки зрения, их надо принять к сведению. Когда-то тех, кто упорно трудился, чтобы достичь точности в переводе всеми средствами, зачастую обвиняли в буквальном восприятии и поверхностном понимании подлинника. Поэтому на повестке дня остро стоит вопрос о профилактике буквализма в переводе. Дословный перевод часто приводит к искажению концептуальности содержания и эстетического воздействия, производит впечатление аффектации и непоследовательности мыслей и действий. Не всегда уместно очевидное желание, чтобы письменный перевод художественного сочинения выглядел не как текст из другого языка, а как текст, написанный на языке перевода, который хорошо понятен переводчику и знаком его читателям.

Ключевые слова: поэтический текст, художественный перевод, предпереводческий анализ, дискурс, единицы текста.

Acknowledgement

This research has been funded by the Science Committee of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan (Grant AP08855683 “Scientific foundations and theoretical mechanisms of knowledge, comprehension and application of Abai studies”)

References

- V.A. Жуковский. Собрание сочинений в четырех томах. М.: Л.: Государственное издательство художественной литературы, 1960. – 784 с.
- Newmark P. A Textbook of Translation, Hertfordshire: Prentice Hall, 1988, 292 p.
- Tisgam Kh.H. Translating Poetry: Possibility or Impossibility? *Journal of college of education for women*. 25 (2), 2014, 511-524 pp.
- Nair K. Translating Poetry: Some Basic Problems. *International Journal of Translation* 3. 1 & 2, 1991, 90-97 pp.
- Lefevere A. Translation, History, Culture: A Source Book. London & New York: Routledge, 1992, 200 p.
- Jones F.A. Poetry translating as an expert action: processes, priorities and networks. Amsterdam: John Benjamins, 2011, 227 p. Женетт Ж. Работы по поэтике. Фигуры. -М., 1998. -328с.
- Гадамер Г.Г. Актуальность прекрасного. -М., 1991. – 471с. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. -М., 2007. -386с. Лотман Ю.М. Лекции по структурной поэтике. -СПб., 1994. -327с. Бахтин М.М. Литературно-критические статьи. -М., 1986. -543с.
- Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. -М., 2002. – 424с.
- Брандес М. Провоторов В. Предпереводческий анализ текста. -М., 2006.-224с. Алексеева И.В. Введение в переводоведение. – М.: Академия, 2004. – 352 с. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. -М., 2001. -294с.

References

- Alekseyeva I.V. (2004). Vvedeniye v perevodovedeniye. [Introduction in translation studies] (In Russian) Bakhtin M.M. (1986). Literaturno-kriticheskie stat'i [literary critical articles] (In Russian)
- Brandes M. Provotorov V. (2006). Predperevodcheskiy analiz teksta. [Translation analysis of text] (In Russian) Gadamer G.G. (1991). Actual'nost' prekrasnogo. [Relevance of the beautiful] (In Russian)
- Gal'perin I.R. (2001). Text kak ob'ekt lingvisticheskogo issledovaniya [Text as an object of linguistic research]. (In Russian) Genette G. (1998). Raboty po poetike. Figury. [Works on poetics. Figures]. (In Russian)
- Jones F.A. (2011). Poetry translating as an expert action: processes, priorities and networks. John Benjamins PC. Karaulov U.N. (2007). Russkiy yazik i yazikovaya lichnost [The Russian language and language identity]. (In Russian). Komissarov V.N. (2002). Sovremennoye perevodovedeniye [Modern translation studies] (In Russian)
- Lefevre A. (1992). *Translation, History, Culture: A Source Book*. London & New York: Routledge.
- Lotman U.M. (1994). Lekcii po strukturnoj pojetike [Lectures on structural poetics] (In Russian)
- Nair K. (1991). Translating Poetry: Some Basic Problems. *International Journal of Translation* 3. 1 & 2, 90-97.
- Newmark P. (1988). *A Textbook of Translation*, Hertfordshire: Prentice Hall.
- Tisgam Kh.H. (2014). Translating Poetry: Possibility or Impossibility? *Journal of college of education for women*. 25 (2), 511-524
- Zhukovsky V.A. (1960) *Sobranie sochinenii v 4 t.* [Collection of compositions in 4 volumes]. M.; L.: Gosudarstvennoe izdatel'stvo hudozhestvennoj literatury. (In Russian)